

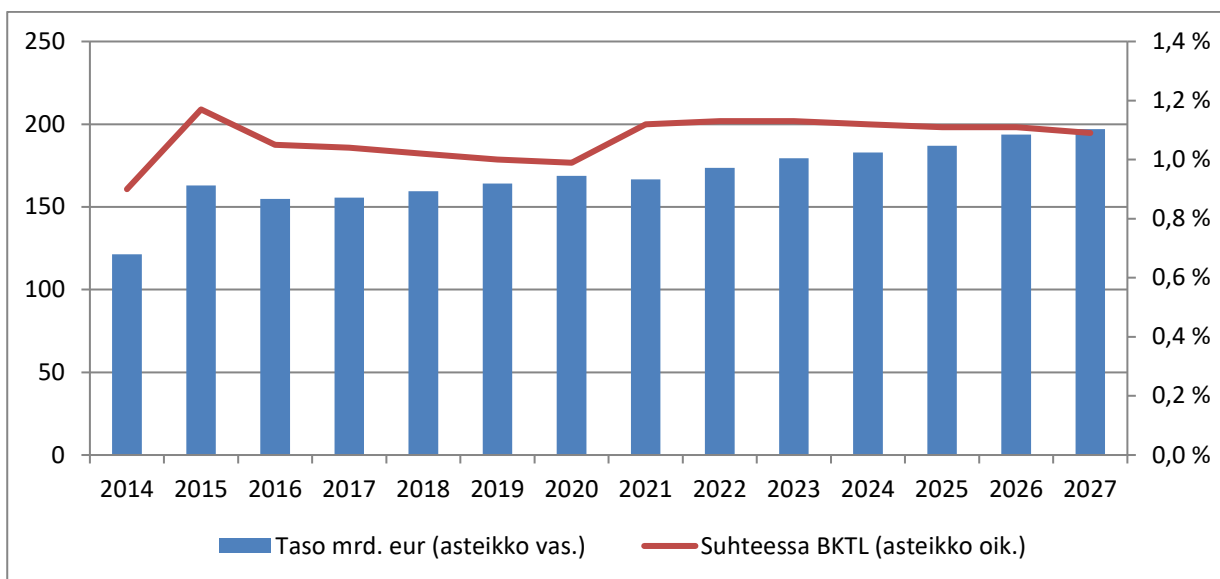
Lausunto eduskunnan talousvaliokunnalle *Komission tiedonannosta sekä ehdotuksista vuosia 2021-2027 koskevaksi Euroopan unionin monivuotiseksi rahoituskehyyksi*

Komission esitys EU:n rahoituskehyyksi käsittelee unionialueen talousarviota vuosille 2021 -2027. Luonteva lähtökohta arvioinnille on esityksen vertaaminen nykyiseen vuodet 2014 - 2020 kattavaan rahoituskehyykseen. Vertailun kannalta on olennaista muun muassa se, että Iso-Britannia merkittävänä EU:n nettomaksajana on jättämässä talousalueen. Esimerkiksi Bruegel -tutkimuslaitos on arvioinut, että tulevilla rahoituskaudella Brexit merkitsee 94 miljardin euron rahoitusvajetta yhteensä koko ajanjaksolle ja vuositasolla siis noin 13 miljardin euron vajetta (Darvas & Wolff 2018).

Määrärahataso säilyy reaalisesti suunnilleen ennallaan, mutta kasvaa lievästi suhteessa alueen kokoon

Oheissa olevassa kuviossa on esitetty nykyinen rahoituskehyy ja komission esitys tulevalle rahoituskaudelle. Käyvin hinnoin kehyyksen kokonaistaso koko kaudelle on 1279 miljardia euroa ja suhteessa EU27 bruttokansantuloon (BKTL) kehyy on 1,11 %. Kuvion mukaisesti menotaso on käyvin hinnoin lievästi nouseva, mutta reaalisesti (hintojen nousu huomioiden) määrärahojen taso vastaa suurin piirtein nykyisen talousarvion 2014 - 2020 menotaso. Suhteessa talousalueen kokoon menotaso kuitenkin nousee jonkin verran, koska Iso-Britannia ei tulevilla kehyykaudella kuulu alueeseen ja tämä pienentää alueen yhteenlaskettua bruttokansantuloa. Kuluvalla kehyykaudella määrärahojen taso suhteessa bruttokansantuloon on keskimäärin 1,02 % ja esityksen mukainen uusi taso (1,11 %) merkitsee siis vastaavasti lievää rahoitusrasituksen kasvua muiden jäsenmaiden kesken.

Kuvio. EU:n talousarvion määrärahat käyvin hinnoin 2014 – 2027 (mrd euroa) ja suhteessa alueen bruttokansantuloon (%), vuodet 2021 – 2027 komission esityksen mukaisia.

Lähteet: http://ec.europa.eu/budget/mff/figures/index_en.cfm?viewas=table, EU Budget for the Future, EU Commission 2018.

Esitys tarjoaa realistisen kompromissin ja jatkoneuvottelujen pohjan

Komission esitystä on perusteltua tarkastella siitä lähtökohdasta, millaiset tehtävät jäsenmaat ovat katsoneet parhaaksi antaa yhteisesti unionin tasolla hoidettavaksi. Työnjaossa jäsenvaltiot ovat halunneet jättää kansallisesti hoidettavaksi tärkeimmät julkisen vallan tehtävät liittyen hyvinvointivaltioon ja julkishyödykkeiden tuotantoon. EU:n talousarvio heijastaa tätä perustaa ja sitä voi pitää mittaluokaltaan pienenä suhteessa niin alueen kansantalouksien yhteenlaskettuun kokoon, jäsenvaltioiden omien julkisten talouksien kokoon ja osin myös suhteessa niihin odotuksiin, joita jäsenmaat Euroopan Unioniin kohdistavat.

Nykyinen tehtävienjako jäsenvaltioiden ja EU-tason välillä ei ole optimaalinen. On kuitenkin perusteltua lähteä siitä, että kovin suuret muutokset yhdellä rahoituskehystä koskevalla kierroksella eivät ole mahdollisia. Oman haasteensa tuo myös se, että yhden ison nettomaksajan irtautuminen unionista luo joka tapauksessa painetta menojen rahoittamiseen. Samanaikaisesti on kuitenkin perusteita kasvattaa määrärahoja, jotka liittyvät talousalueen uusiin kasvaneisiin haasteisiin muun muassa rajaturvallisuudessa.

Maatalous- ja koheesiopolitiikkaan liittyvät tuet kattavat määrärahoista nykyisellään edelleen noin 70 %. Komission esityksessä muutetaan määrärahojen rakennetta siten, että muun muassa tutkimukseen ja innovointiin, digitaaliseen talouteen ja rajaturvallisuuteen ja puolustukseen käytetään suhteellisesti enemmän varoja ja maatalouspolitiikan sekä koheesiopolitiikan rahoitusta vastaavasti vähennetään. Tällaista menorakenteen muutosta voi pitää perusteltuna, koska esimerkiksi panostuksella tutkimukseen ja osaamiseen on mitä todennäköisimmin sellaisia positiivisia ulkoisvaikutuksia, jotka ylittävät kansallisvaltioiden rajat. Myös rajaturvallisuus on ilmeinen esimerkki sellaista julkishyödykkeestä, jonka vaikutukset ulottuvat yksittäisen maan yli koko alueelle. Voimavarojen siirto tämän tyyppisiin tehtäviin maatalous- ja koheesiopolitiikan rahoituksesta on perusteltua, kun otetaan huomioon käytännössä varsin rajalliset mahdollisuudet sopia jäsenmaiden kesken merkittävästä lisärahoituksesta sekä myös havainnot siitä, että esimerkiksi tukien kohdentamisessa olisi tutkimuksen valossa ollut usein parannettavaa (Crescenzi ym. 2017). Esitykseen sisältyy ehdotus siitä, että koheesiorahoituksen kansallisia omarahoitusosuuksia kasvatetaan. Tätä voi pitää perusteltuna, koska se lisää tukihakemusten riittävän kriittistä ennakoarviointia hakuvaiheessa.

Suomen kannalta voi pitää erityisen myönteisenä EU:n tutkimusohjelmavaroihin ja koulutusohjelma Erasmus- varojen korotuksia. Kansainvälisen rahoituksen hankkiminen on yksi keskeinen tekijä kotimaisen tutkimuksen määrän ja laadun parantamisessa ja EU:n eri tutkimuksen rahoituskanavat muodostavat Suomen kannalta merkittävimmän kansainvälisen T&K-toiminnan rahoituskanavan. EU:n tutkimuksen puiteohjelmien kautta tuetaan kansainvälisiä tutkimushankkeita ja verkostoja, huipputason perustutkimusta ja tutkijavaihtoa. EU:n tutkimusohjelmat korostuvat myös siitä syystä, että tutkimuksen kansalliseen rahoitukseen on kohdistunut suuria leikkauksia viime vuosina.

Komission esityksessä uusiin ja sinänsä perusteltuihin menopaineisiin sekä Brexitistä johtuvaan tulopohjan supistumiseen vastataan tekemällä leikkauksia maatalous- ja koheesiopolitiikkaan, pyrkimyksillä hankkia uutta rahoituspohjaa (mm. päästökaupan tuloista ja yhteisöveropohjaan perustuvista verotuloista) sekä maksualennusten karsimisesta. Tällaista eri osista rakentuvaa kokonaisuutta voi kaiken kaikkiaan pitää perusteltuna. Esitys tähtää talousarvion rakenteen

yksinkertaistamiseen, mutta esitettyjen muutostenkin jälkeen EU:n budjetti on vaikeaselkoinen ja monimutkainen kokonaisuus. Komission ehdottama investointien vakautusjärjestely on tavoitteiltaan sinänsä perusteltu, mutta esitetyssä muodossa sen teho jää kyseenalaiseksi. Lainamuodossa annettavaa tukea voisivat saada tervettä taloudenpitoa harjoittaneet taloudet, mutta kyseisten maiden halukkuus ottaa tämänkaltaisia tukilainoja rahoitusmarkkinoiden ulkopuolelta jäänee vähäiseksi.

Helsingissä toukokuun 29. päivänä 2018

PALKANSAAJIEN TUTKIMUSLAITOS

Seija Ilmakunnas
Johtaja

Lähteet:

Crescenzi, Riccardo; Fratesi, Ugo & Monastiriotis, Vassilis (2017), The EU cohesion policy and the factors conditioning success and failure: evidence from 15 regions. *Regions Magazine*, 305 (1), <http://eprints.lse.ac.uk/70660/>

[Darvas, Zsolt & Wolff, Guntram \(2018\), Rethinking the European Union's Post-Brexit Budget Priorities, Bruegel Policy Brief, Issue 1 March 2018, http://bruegel.org/2018/03/rethinking-the-european-unions-post-brex-it-budget-priorities/](http://bruegel.org/2018/03/rethinking-the-european-unions-post-brex-it-budget-priorities/)